

Družbena ureditev je pravična le, če upošteva neenakost ljudi.

Glavna pojma vredna temeljitejše obravnave sta pravičnost družbene ureditve in enakost oz. neenakost ljudi. Družbena ureditev služi voditeljem države kot nekakšna vrednostna in pomembnostna shema državljanov. Družbena ureditev določa posameznikove vrednote, pravice in dolžnosti. V socializmu ima glavno vlogo delavec, v kapitalizmu pa kapitalist. Družbena ureditev torej določa neke standarde, norme po katerih razdelimo ljudstvo v različne skupine. Kdaj pa lahko rečemo, da je neka družbena ureditev pravična? Ko poskrbi, da bodo imeli državljani enake možnosti za uspeh, ko finančno preskrbi svoje državljane, pri ustvarjanju zakonov?

Enakost ljudi je relativna. Ljudje smo skoraj enaki po genski zasnovi, imamo lahko skoraj enaka politična, verska prepričanja, lahko imamo iste interese, vrednote, cilje... Mnogo je točk v katerih smo lahko ljudje enaki. A prav tako velja tudi obratno. Morda se dva človeka ujemata popolno v političnem prepričanju, a sta na nasprotnih polih pri športnih interesih. Vsi ti faktorji delajo ljudi enake in hkrati ustvarjajo nove različice posameznikov z različnimi kombinacijami mnenj in interesov. Ljudje smo torej v osnovi, v biološki ravni, enaki, z zanemarljivimi razlikami v genskem zapisu; kar nas dela različne, je pravzaprav družba v kateri živimo, torej posledično – družbena ureditev.

Naslov je dokaj kontroverzen, saj ga lahko tako zagovarjamo, kot negiramo. Omogoča dva osnovna pogleda na to stvar, ki ju bom v nadaljevanju podrobneje objasnil.

Trditev lahko podpremo. Imamo zgodovinske poskuse ustvarjanje pravične družbe, zanemarjajoč razlike med posamezniki. Lep primer tega je socializem v bivši skupni državi. Ustvarjena je bila prisilna enakost med ljudmi, zagovarjali smo tezo, da smo vsi enaki, vsi delavni, vsi pridni, vsi tovariši itd.. Kmalu so se pokazale težave v tem načinu razmišljanja. Sposobnejši so si poskušali ustvariti dobiček, ko pa je ta dosegel predpisano mejo, določeno s strani države, je država omejila napredek posameznika. Na tak način je bilo izgubljeno veliko število perspektivnih obrtnikov.

Če bi bili vsi državljani enaki, bi morali imeti tudi vsi enake možnosti uspeha, enako možnost zaposlitve in enako možnost ustvariti si družino. Kot v uvodu rečeno, nas delajo različne že povsem biološke razlike, kot je fizična zgradba, inteligentnost. Po mojem mnenju je takšna družbena ureditev, kjer bi bili vsi državljani enaki in imeli enake možnosti, utopična. Ljudje smo različni in nekateri si želijo bolj želijo biti uspešni, kot drugi.

Tudi v zaposlitvenem sektorju ni mogoče posploševati. Delavce je potrebno stimulirati za dobro opravljeno delo, ne pa določiti vsem enako urno postavko. Tako se nobeden ne peha za presežkom in družba stagnira (celo nazaduje), kar je bil tudi glavni razlog za nekonkurenčnost zahodnemu kapitalističnemu svetu.

Z druge perspektive, perspektive zahodnega kapitalista bi morala trditev delovati. Ker kapitalizem v osnovi ugotavlja, da smo ljudje različni, da imamo različne interese in sposobnosti, bi morala biti takšna družbena ureditev pravična. Vsak lahko postane kar želi, vsak ima možnost izkoristiti ali pa tudi ne, svoje sposobnosti. Pa je res tako?

Pa pogledjmo ZDA, velesilo in prvo kapitalistično usmerjeno državo. Vedno več državljanov je nezadovoljnih z (ne)zmožnostjo zaposlitve. Dela na črno je vedno več. Gibanje Okupirajmo Wall Street je jasno pokazalo nezadovoljstvo ljudi nad vladajočim slojem prebivalstva, ki s svojim bogastvom obvladujejo celotno politiko in gospodarstvo. Službe v kapitalizmu niso nekaj samoumevnega. Danes jo imaš, jutri več ne. Krivice pri zaposlovanju so ogromne. Nezaposlovanje potencialno nosečih žensk, nezaposlovanje starejših delavcev, državno nestimuliranje perspektivnih mladih podjetnikov, togi zakonu; vse to nam kaže, da je kapitalizem daleč od pravične družbe.

Potrebno bi bilo torej ustvariti novo družbeno ureditev, ureditev, ki bi dosegala tako vrednote kapitalizma, kot socializma. Ureditev, pri kateri bi bile vse srednje šole enako kakovostne, ureditev pri kateri ne bi bilo pomembno čigav si in koliko denarja imaš na računu. Potrebno bi bilo reformirati pravni sistem, ki ga vodijo veliki lobiji, državne urade razpustiti oz. racionalizirati. Splošno zdravstvo bi moralo biti dostopno vsem, ki ga potrebujejo. Država bi morala prevzeti nadzor nad svobodo ljudi in iz njih ustvarjati profile, ki jih potrebuje. Ljudje bi bili zaposleni, imeli bi denar, družino, možnost brezplačnega zdravstva. Ker bi bili za vsak presežek pri delu dodatno stimulirani z ugodnostmi pri plači, dodatnih dela prostih dnevih.

To bi bila po mojem mnenju neka pravična družba, v kateri bi lahko uspel kdor bi hotel, kjer bi država pravično poskrbela za svoje državljanke.

Opomba: Življenje ni nikoli bilo in ne bo pravično. Filozofiranje o idealni pravični državi je le iluzija malega človeka.